

Paz de tenu. cap. 57. num. 182. & 242. Matienz. in d. l. 7. gloss. 7. & 9. & in d. l. 15. gloss. 1. & 12. cum aliis, Acolta de majorat. bonor. Reg. Coron. in princ. num. 2. Roder. Suar. in l. Quomiam in prioribus, limit. 6. ad l. Regiam, C. de inoffic. testam. Azved. in l. 4. & 17. tit. 10. lib. 5. Recop.

SUMMARIUM.

- 1 Verbum Censui, multipliciter usurpatur.
- 2 Censui apud Romanos vocabatur codex, in quo civium facultates recensentur.
- 3 Censui, ac emphyteusis licet inter se habeant similitudinem, in aliquibus discrepant, & assignatur prima differentia.
- 4 Assignatur secunda.
- 5 Tertia, & quarta referuntur.
- 6 Contractus in dubio non emphyteuticus, sed censuialis praesumitur.
- 7 Pactum quod si censuarius per biennium vel aliud tempus non solverit redditus, res cadat in commissum, an liceat adiacere, ac sustineatur.
- 8 In censu consignativo ea pactio rejicitur, & quid jure nostro Regio.
- 9 In reservativo talis conventio consistit, quavis sit redimibilis, & num. 10.
- 11 In censu reservativo aliquando illud pactum erit licitum, aliquando reprobatur, & num. 12. & 13.
- 14 Pactio rejicitur, qua censuarius promittit rem censui obnoxiam non vendere, nisi censuista morituro.
- 15 Valebit consuetudo, ut emphyteuta Ecclesia non solvens pensionem per biennium, jure suo minime privetur.
- 16 Censuum emptio est licita, remissivè, & n. 17. & 18.
- 19 Ampliatur.
- 20 De censu vitalitio, ejusdemque licita emptio, remissivè, & num. 21.
- 22 In emptio ejusmodi censui competit remedium legis 2. C. de resc. vendit.
- 23 Quomodo facienda comparatio ad lationem.
- 24 Censui ad certum tempus utrum licitus? & num. 25. & 26.
- 27 Censui an in sola obligatione personali possit consistere? & n. 28. & 29.
- 30 Re perempta, in qua censui collocatur, an censuarius liberetur, etsi se, suaque bona generaliter obligaverit? & num. 31. & 32.
- 33 Ampliatur.
- 34 Utrum valeat pactum, ut re extincta, censuarius redditus solvere teneatur?
- 35 An si pars rei obnoxia censui dumtaxat pereat, censuarius pro rata liberetur? & n. 36.
- 37 Res censita si infructuosa perpetuo fiat, censuarius omnino liberatur.
- 38 Si res pereat facta, vel culpa censuarii, ipse minime à redditibus liberatur, imò compellitur ut aliam rem aequè idoneam subroget, in qua censui collocetur.
- 40 In contractu censui qualis sit obligatio principalis, & qualis accessoria.
- 41 Censui an consistere possit super bonorum universitate?
- 42 Quale jus consequatur censuista super re qua censui specialiter subjicitur, & n. 43.

- 44 Discrimen inter hypothecam rei censita, & alias quoad conveniendum tertium possessorem.
- 45 Dominus census si egerit contrarium possessorem rei generaliter obligata, an prius debeat excussionem facere? & n. 46.
- 47 An possessor tertius se tueri valeat contra censuarium in casu praemisso exceptione legis 2. C. de pignor.
- 48 Qui constituit censum super re sua, an si desinat possidere, conveniri queat? & n. 49.
- 50 Tertius possessor rei censita licet recognoverit censum, si non possideat, ad redditus non tenetur.
Fallit si fraude desinat possidere, ibid.
- 51 Tertius possessor cedendo rem censitam, à reddituum pensione liberatur: non sic primarius venditor census.
- 52 Tertius possessor quando possit pro redditibus viâ executionis conveniri.
- 53 Tertius rei censita possessor compelli potest ut censum recognoscat, aut rem dimittat.
- 54 Utrum si in contractu census interveniat hypotheca cum pacto de non alienando, possit executione agi in tertium possessorem.
- 55 Opinio negans censum posse consistere in sola personali obligatione, approbatur.
- 56 Bulla Pii V. censuum personalium constitutio prohibetur.
- 57 In Hispania census personales in usu non sunt.
- 58 Creditori hypothecario licet agere in solidum contra cuiusque rei ex obligatis possessorem.
- 59 Idem est si partem rei obligata possideat.
- 60 Non liberabitur possessor offerens estimationem ejus, quod possidet, si pro toto debito non sit satis.
- 61 Legatarius non agit in solidum contra heredem, sed pro portione hereditaria, nisi unus rem specialiter legatam possideat.
- 62 Num divisus rebus, super quibus census est collocatus, creditor agere valeat in solidum contra unius tertium possessorem, & num. 63. & 64.
- 65 Quid in Hispania praxis observet.
- 66 Distinctio quadam D. Covar. inter rem subjectam specialiter censui, & alia bona generaliter obligata rejicitur, & n. 67.
- 68 Declaratio ad praemissa de hypotheca, & obligatione census superadditur.

CAPUT VII.

Ad Num. 1.

DE verbo Censui, variaeque ipsius acceptione tradiderunt plura Card. Mantic. de tac. & ambig. convent. lib. 22. tit. 3. num. 8. Pat. Molin. de just. & jur. tract. 2. disp. 381. num. 1. Cencius de censib. quest. 6. Felician. cod. tract. in proem. ex num. 3. Barbosa collect. ad tit. de censib. in rubric. num. 3. & 4. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 1. num. 1. Vvesembec. in paratit. ad tit. ff. de censib. Matienz. in l. 1. gloss. 1. tit. 15. lib. 5. Recop. Parlador. differ. 74. Theat. vitæ hum. verb. Censui, Avendañ. de censib. cap. 1. & 2. Censui quondam apud Romanos tabulam, seu codicem significabat, in quo civium facultatum

cultatum ratio describatur, ut pro quantitate patriumonii quisque sub necessitatis tempore contribueret, l. Censui 10. de censib. Vvesembec. sup. num. 1. Parlador. num. 1. Avendañ. d. cap. 1. num. 10. Cujac. in paratit. ad tit. ff. de probat.

Ibi: Ex quibus constat differentia.

- 3 Licet inter contractum census, & emphyteusis similitudo versetur, nonnulla tamen inter utrumque differentia notantur. Primò distinguuntur, nam ex contractu census nullum dominium permanet penes censuistam: in emphyteutico concedens directum retinet, utili in emphyteutam translato. Molin. num. 3. Barbosa collect. cap. Constitutus, num. 9. de religiof. domib. Mathienz. sup. num. 1. & 2. Cenc. q. 1. num. 16. & 17. Ant. Gom. in l. 68. Tauri, num. 3. Less. de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 5. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. q. 22. num. 5. & 6. Jul. Clar. §. Emphyteusis, q. 1. n. 2. Felic. sup. n. 11. ubi fuscè contra Parlad. differ. 73. qui singulariter dissentit.

Ibi: Ex hac verò differentia.

- 4 Secundò differunt, quia emphyteuta Ecclesia si biennio, & laicorum triennio omiserit solvere canonem, cadit à jure suo, resque revertitur ad dominum, qui concessit: censuarius non sic, quavis diu solvere redditum neglexerit. Anton. Gom. loco cit. Leotard. de usur. q. 41. n. 3. Guttier. de juram. confirm. part. 1. cap. 31. num. 9. Mathienz. sup. gloss. 2. num. 1. Molin. num. 4. vers. Secundò differunt, Valasc. de jur. emphyt. q. 31. n. 3. Felic. num. 17. Ceval. comm. cont. communi. q. 469. num. 5. Urfill. ad Afflic. decis. 80. n. 5. & 7.
- 5 Tertio dissident, etenim censuarius liberè potest rem censui subjectam creditore non praemunito, vendere; emphyteuta verò non utique, aliàs commissi poenam contrahet, resque redibit ad dominum. Molin. vers. Tertio differunt, Valasc. num. 32. Felician. num. 29. Mathienz. ubi proximè, num. 3. Roderic. num. 21. Barbosa num. 10. Less. ubi proximè. Quarto discrepant in eo, quod ex venditione rei emphyteutica domino laudemium debetur, idest, pars pretii, quæ est quinquagesima, aut quæ de consuetudine solvitur: sed si res censui supposita vendatur, ad nihil censuarius tenetur. Molin. Less. Barbosa. ubi proximè, Roderic. n. 23. cum seqq.

Ibi: Imò in eo dubio, quo licet.

- 6 Propter affinitatem hujusmodi contractuum solet disputari in dubio qualis celebratus censetur; Et in primis consuetudo regionis, aliæque conjecturae sunt perpendendæ, de quibus Avend. cap. 22. per tot. Quod si ex illis discerni nequeat, contractus censuialis praesumetur, ut minus gravetur obligatus: cui ad stipulatur Consulatus in l. Quicquid 99. de verb. oblig. Ita cum D. Covar. tenent Mantic. lib. 5. tit. 2. num. 53. & lib. 22. tit. 3. num. 11. Molin. d. disp. 381. num. 6. Valasc. q. 32. num. 35. Menoch. lib. 3. praesumpt. 106. num. 3. Roderic. d. lib. 2. q. 22. n. 75. Mascard. de probat. concl. 281. à num. 1. Barbosa collect. cap. Constitutus, num. 12. de religiof. domib. ubi plurimi. Quod pariter procedit in Ecclesia creditrice. Barbosa ibidem, Menoch. n. 7. Mascard. n. 6. licet à præcipua

conclusionem dissentiant Clar. sup. n. 3. & alii apud Avend. sup. n. 1.

Ibi: Solet tamen apponi.

In contractu census si pactum adjiciatur, quod si censuarius solutionem redditus ultra biennium, aut triennium distulerit, res censui supposita cadat in commissum (quod sæpe Tabelliones de stylo præter contrahentium intentionem solent inferere) ardua quaestio est, an de jure subsistat? Ad cujus resolutionem communiter census consignativus à reservativo secernitur.

Quoad consignativum conveniunt omnes, quod pactum illud ut illicitum rejici debet, tam ex Bulla Pii V. quæ expressè prohibetur, quàm jure communi. Molin. disp. 390. num. 11. & 12. Leotard. de usur. q. 41. num. 14. Cenc. de censib. q. 57. num. 18. ubi quamplures. Contrarium aperte definitur l. 68. Tauri, quæ est lex 1. tit. 15. lib. 5. Recop. ubi Anton. Gom. num. 3. Garcia de expens. cap. 9. num. 74. quam constitutionem rigidam, & minimè servandam, saltem in foro poli, asserunt Molin. ubi proximè, Mexia ad legem Toleti de loci terminos, fundam 2. p. 2. n. 38. & 43. Medina tract. de usur. q. ult. de censib.

Quapropter praxis Tribunalium Taurinam sanctionem in consignativis censibus non admittit, ut præter D. Covar. testentur Mantic. de tac. convent. lib. 22. tit. 3. num. 14. Molin. sup. num. 12. Azved. in d. l. 1. Recop. num. 10. Mathienz. ibidem, gloss. 2. num. 4. Valasc. de jur. emphyt. q. 32. num. 31. Roderic. de ann. reddit. lib. 2. quest. 2. num. 74. Felician. de censib. lib. 1. cap. 10. num. 11. Guttier. de juram. confirmat. part. 1. cap. 31. n. 10. Olan. concord. jur. lit. A, num. 97. Orosc. in l. Juris gentium, §. Quinimo, num. 49. de pact. Avend. de censib. cap. 90. num. 3. Licebit tamen pacisci, ut si censuarius pensionem non solverit, teneatur pretium restituere. Lessius de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 68.

Quoad censum verò reservativum illud pactum ut licitum sustinebitur. Molin. ubi sup. & disp. 381. num. 5. Lessius, ac Leotardus ubi proximè, Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 7. num. 13. quam sententiam praxis Hispana comprobatur, nec Bulla Pii V. damnatur, ubi de censu consignativo solum statuitur.

Eam praxim in censu perpetuo dumtaxat observari docet D. Covar. cui accedit Avend. ubi nuper, sed & in censu redimibili reservativo procedere ob rationis identitatem, sentiunt Molin. & Guttier. loco cit. Felician. n. 15.

Hæc licet ita sint, animadvertere oportet pactum, de quo agimus, in censu consignativo ideo damnari, quia aestimatio rei, super qua census imponitur, regulariter longè excedit pretium, quod percipit censuarius dominus hypothecæ, quæ si caderet in commissum, cederet in enormem, ac excessivam læsionem censuarii. Molin. disp. 390. num. 11. Guttier. d. cap. 31. num. 9. Hæc eadem iniquitatis ratio in censu reservativo potest reperiri, quod ut patet, duos casus distinguo. Primus, cum dominus rem tradit censuario, nihil percipiens de præsentibus, annuo redditu solvendo contentus; tunc enim communis resolutio, & pactum incidendi in commissum ob moram servabitur. Felician. sup. d. cap. 10. num. 15. nam censuarius nihil aliud detrimenti patitur, nisi privationem dominii rei, quam accepit, & hanc

poenam meritò sustinet propter moram, & quia ex parte sua non implevit contractum, quæ quidem culpam non excedit.

Secundus est casus, quando dominus partem pretii capit, & residuum relinquit ad censum super re ipsa, quam censuario tradit cum præfato pacto veluti si quis fundum quatuor mille aureis æstimatum alienet, dimidia valoris parte recepta, censu ex residua quantitate constituto: hic si casus evenierit, & propter dilatam solutionem ultra biennium ex conventionione fundus caderet in commissum, censuarius quia bis centum pro tempore non solvit nedum dominium fundi, sed etiam duo millia aureorum amitteret, quod in censu reservativo contingere perdurum, ac iniquitate plenum apparet: nec mora in exigua summa solvenda tam excessivam poenam meretur, in quo excessu pravitas prædicti pacti consistit. Unde licet inferre, quod in censu reservativo non semper ea conventio poenalis permitti debet.

Qua ratione, & æquitate motus in simili controversia rectissime Senatus Neapolitanus decrevit, quod res caderet in commissum, non tota, sed quatenus correspondet forti, & redditibus debitis, ut est apud Afflic. *decis.* 80. quod cum res dividi nequeat, ita expediri poterit, ut creditor restituat quantitatem quam accepit pro parte pretii, demptis redditibus decursis, aut si renuerit, re vendita, ex pretio solventur fors & redditus, ac residuum censuario præstabitur. Sic decisum lege regia Valconæ, refert Navar. *in addit. ad Manual. cap. 23. num. 68.* quam iustissimam dicit Guttier. *d. cap. 31. num. 11.* Sic ubi casus occurrerit, circumstantiis perpensis, iudex præ oculis æquitatem habens, quid exequendum sit arbitrabitur.

Aliud est pactum, quod contractui census adjici solet, quo censuarius astringitur sub poena commissi ad non vendendam rem censui suppositam, non præmonito creditore: quæ obligatio est irrita ex Bulla Pii V. ubi fuerit recepta, & jure communi reprobatur. Mathienz. & Azeved. *ubi proxime*, Ursill. *ad Afflic. decis.* 80. *num. 8.* Felician. *d. cap. 10. num. 11. vers. Quare Authores*, & de jure nostro regio quæcumque pacta, quæ onerant censuatim, non subsistunt, quod ex *l. 12. tit. 15. lib. 5. Recopil. probat Olan. Concord. Jur. lit. A. num. 99.* quem perlegas, ac Leotard. *de usur. q. 65.*

Ibi: Nam etsi Canonibus.

Consuetudine introduci potest adversus juris dispositionem, ne emphyteuta Ecclesiæ ultra biennium differens pensionis solutionem, jure suo privetur, re emphyteutica in commissum cadente Felician. *sup. num. 11.* Barbosa *collect. cap. Potuit*, *num. 115. de locat. Mantic. de tacit. convent. lib. 2. tit. 27. num. 39.* Molin. *sup. disp. 453. vers. Utrum autem validum.*

Ad Num. 2.

Utrum emptio censuum licita sit? disputant Gregor. Lop. *in l. 28. gloss. 3. tit. 8. part. 5.* Molin. *de just. & jur. disp. 385.* Cencius *de censib. q. 10.* & 11. Felician. *cod. tract. lib. 1. cap. 7.* Roderic. *de ann. redditib. quest. 4. lib. 1. Avend. de censib. cap. 16.*

Verf. Primum, hanc emptionem.

Hujusmodi controversiam intermittere placet jam etenim nulli dubium est, quin emptio annuorum reddituum sit licita, servatis conditionibus Bullæ Pii V. vel quæ insunt jure contractus naturæ, ubi illa recepta non est, quam toto ferè Christiano terrarum Orbe non servari asseverat Leotard. *q. 44. n. 17. de usur.* qui latissime disputat, an ea constitutio ubique Christianos liget, etsi non sit recepta, sicut in Hispania, ut constat ex *l. 10. tit. 15. lib. 5. Recop.* de quo etiam Trullench. *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 2. num. 1.* Cencius *q. 34. ex n. 39.*

Verf. Sexto.

Emptionem censuum licitam profitentur laudati supra *num. 16.* qui plures congrunt. Cenc. *q. 11. num. 1. Avend. n. 12. Molin. num. 6. Felician. num. 2. Roderic. num. 16.* præter alios mox recensendos.

Verf. Ceterum quo res.

Nonnulli opinantur, census licite constitutos emi licite posse, non tamen novos titulo emptionis acquiri, ut referunt Molin. *num. 5.* Felician. *num. 2.* adversus quos D. Covar. doctet, etiam licite vendi census, qui de novo constituuntur, de quo jam nullum est dubium postquam Pius V. formam censuum novorum emptioni præscripsit, ut ait Leotard. *de usur. q. 43. num. 30.* & apud nos sunt variæ constitutiones sub *tit. 15. lib. 5. Recop.* quibus pretium censibus statuitur, & alia stabiliantur ad eorum justam constitutionem. Si emptionem & constitutionem novi census approbant expresse Molin. *n. 6.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 22. dub. 2. num. 1.* Lessius *de just. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 13.* Felician. Leotard. Roderic. *ubi proxime*, Cencius cum plurimis *q. 45. num. 18.* qui *num. 1. cum seqq.* opinionem quam immeritò tribuit D. Covar. impugnat. Sed nostrum Præsidentem tuetur Leotard. *sup. n. 37.* Hujusmodi censuum emptionem non solum licitam, sed etiam utilem, ac necessariam pro animarum salute, & communi Republicæ bono, probat Joan. Baptista Leonelli *ad Bullam Pii V. in addit. præjud.* Cenc. *de censib. q. 12. a princ.*

Ad Num. 3.

De censu vitalitii, justaque ejus emptione accuratè differunt Molin. *de just. & jur. tract. 2. disp. 388.* Cenc. *sup. q. 10. a num. 13.* Leotard. *de usur. q. 49.* Roderic. *de ann. redditib. lib. 1. q. 5.* Surd. *de aliment. tit. 9. q. 11.* Felician. *de censib. lib. 1. cap. 7. num. 19.* Avend. *eod. tract. cap. 20.* qui, & alii plures, quos referunt Cencius, Leotardus, Felicianus, atque Hermosilla *in l. 11. gloss. 1. n. 11. tit. 5. p. 5.* tuentur census ad vitam licite emi posse, quod deducunt ex *Clem. 1. de rebus Eccles. non alien.* & jure nostro Regio comprobatur ex *l. 8. & 12. tit. 15. lib. 5. Recopil.* ubi de pretio census istius, de quo infra, *cap. 9. ex num. 31.*

Verf.

Verf. Nec in hac specie dubitandum.

fis lib. 2. *decis.* 118. *num. 20.* & ita experimentò capimus.

Ad Num. 5.

Seculus motu proprio Pii V. & aliis constitutionibus Pontificiis, quæritur an census juxta contractus naturam consistere possit in obligatione personali absque speciali hypotheca rei, super qua ille imponatur, quæ vulgò *finca*, nuncupatur? Magis recepta sententia inficiatur, pro qua Molin. *disp. 387. num. 6. vers. Hanc ergo*, Villalob. *in Sum. part. 2. tract. 23. difficult. 2. num. 2.* Rebell. *de obligat. justit. lib. 10. q. 3. num. 1. versic. Negantem*, Navar. *sup. num. 81.* Cenc. *q. 34. n. 10.* Mangil. *de evict. q. 82. num. 15. & 18.* Fachin. *controvers. lib. 2. cap. 44. vers. Et quidem*, Avend. *de censib. cap. 58. num. 16.* Guttier. *Præf. lib. 2. cap. 157. n. 7. & 9.* Sarmient. *Selectar. lib. 7. cap. 1. num. 35.* Valasc. *de jur. emphyt. q. 32. n. 10.* Greg. Lop. *in l. 28. gloss. 4. vers. Limita eam primò*, *tit. 8. p. 5.* & alii apud Cenc. *sup. & Felician. lib. 1. cap. 8. num. 3.* Imò census constitui nequit super re, quæ non reddat in fructibus annuatim tantum, quanta est pensio solvenda, ut fusè probat Guttier. *d. cap. 157. per tot. de quo Mathienz. in l. 1. gloss. 1. n. 5. tit. 15. lib. 5. Recop.*

Verf. Ego sanè etsi videam.

Oppositam affirmativam cum D. Covar. tuentur Lessius *sup. num. 18.* Trullench *d. cap. 21. dub. 4. num. 3.* Felician. *ubi proxime*, *num. 7. in fin.* Leotard. *de usur. q. 48. a num. 9.* Anton. Gom. *in l. 68. Tauri, num. 2. ad fin.* Carol. de Grassis *sup. n. 16.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 33. n. 16.* & alii plures apud Leotard. *n. 9.* quibus assentiuntur Tondut. *qq. civil. cap. 61. ex num. 10.* Mathienz. *d. gloss. 1. n. 4. Roder. lib. 1. q. 4. n. 33.*

Quæquam hæc sententia adeo communis sit, & à Leonardo, ac aliis sequacibus subtiliter defendatur, altera tamen tutior est, ut pote quæ Pii V. motu proprio ad annos 1569. comprobata arque apud nos sit usu recepta; neque enim unquam censum personale constitutum audivimus: præterea, utrinque rationibus perpensis, probabilior etiam videtur, à qua recedere non audeam.

Verf. Primum etenim.

Hoc ex præfata novissima constitutione pontificia sublatum constat, de qua Molin. *disp. 391. num. 3. & 4.* Joan. Bapt. Leonell. *ad eandem Bull. gloss. 22.* Leotard. *q. 57.* Cenc. *q. 99. cum seqq.* Trullench *sup. dub. 3. num. 3.* Felician. *lib. 1. cap. 9.*

Hoc ipsum, quod pro sua opinione D. Covar. adducit fundamentum, acriter controversitur, an scilicet ex natura contractus, extincta re super qua census imponitur, censuarius omninò liberetur, etsi se suæque bona generaliter obligaverit. Negant cum nostro præfule Felician. *cap. 8. n. 19.* Azeved. *in l. 1. n. 3. tit. 15. lib. 5. Recop.* Mathienz. *ibidem*, *gloss. 1. num. 5.* Gail. *lib. 2. observ. 7. n. 11.* Roder. *de ann. redditib. lib. 2. quest. 9. num. 75.* Tondut. *d. cap. 61. n. 12.* Surd. *de aliment. tit. 7. q. 33. num. 15.* & alii apud Felician. *tom. 2. cap. 8. num. 17.* ubi hanc magis communem asseverat, sed fallitur.

Affirmant

Adeo communis est, ac tuta præmissa conclusio, ut nullum dissentientem se invenisse testetur Leotardus. Quod autem objicitur, quia præbetur occasio captandæ mortis, non obest; nam hoc vitium non provenit ex natura contractus, aut iniquitate, sed ex malitia contrahentium. Molin. *d. disp. 388. in fin.* Alioqui plura ob idem periculum prohiberi possent, ut majoratus, fideicommissa, ususfructus, & alia.

Ibi: Quod propter læsionem ultra dimidiã.

Cum in census vitalitii constitutione contrahatur venditio, auxilium læso competit ex *l. 2. C. de rescind. vendit.* si deceptio dimidiam excesserit justæ pretii, aliis contractus subsistet. Cenc. *num. 28. & 29.* Surd. *num. 29.* Pinell. *in d. l. 2. part. 3. cap. ult. num. 31.* Hermos. *in l. 56. gloss. 4. n. 19. tit. 5. p. 5.*

Ad quam læsionem inspicitur, an justum pretium constitueretur ab initio juxta ætatem emptoris, & alias circumstantias; non quantum reddituum ratione solverit censuarius: nam si vendita brevi decedat, si longævam duxerit vitam, nullus ob læsionem agens audivetur, cum uterque huic incerto eventui futuro velut alea se subjecerit. Cenc. cum aliis *num. 30.* Surd. *num. 28. vers. Adverte etiam.* Hæc locum habere non possunt in Hispania, aliisque regionibus, ubi his censibus pretium est designatum.

Ad Num. 4.

Utrum liceat emere censum ad tempus certum, controversitur. Et quidem si emptor ex redditibus annuis nihil ultra sortem est percepturus, ut si quis centum tradens, emerit censum ad decennium, decem singulis annis percepturus, extra quætionem est, nullam reperiri usuræ suspensionem: quod si octodecim numeratis, emerit aliquis decem quotannis solvenda per decennium, tunc quia lucratur duo emptor, de justitia hujus contractus diversimodè sentiunt Interpretes.

Quidam cum D. Covar. opinantur, huic censum cum moderato lucro ementis ut licitum jure subsistere, ut Lessius *de justit. & jur. lib. 2. cap. 22. num. 42.* Trullench *in Decalog. lib. 7. cap. 21. dub. 6. num. 4.* cum communi Theologorum Schola, Felician. *sup. lib. 1. cap. 7. num. 18.* & alii, quos refert Cencius *de censibus, dist. q. 10. n. 5.* Bernard. Grævæ. *ad Gail. observat. lib. 2. conclus. 8. num. 2.* Fontanella *de pact. nuptialibus, claus. 4. gloss. 18. part. 3. num. 98.* Rursus aliqui eam conventionem ut usurariam seu suspectam damnarunt. Parlador. *quotidian. lib. 2. cap. 2. num. 16.* Avend. *de censib. cap. 19. num. 16.* Navar. *de usur. num. 71. versic. Quintum.* Alii denique distinguunt, quod census realis ita constitutus sit licitus, non personalis. Molin. *de justit. & jur. disp. 386.* Lessius *sup. num. 42.* Trullench *ubi sup.* qui duo asserunt, probabile quod etiam census hic personalis non est prohibitus, de quo infra.

Plures cum Præsede nostro monent, ab hujusmodi contractibus abstinendum, Trullench. *loc. cit.* Lessius *num. 44.* & alii, quos laudat Roderic. *de ann. redditib. lib. 1. quest. 5. in fin.* ubi ait, cum censum in usu non esse, post Carolum de Graf-